

Teorie nakažlivých myšlenek

- podle teorie nakažlivých myšlenek (thought contagion theory) či virální memetiky je mem něco, čím se člověk může nakazit. Memy se šíří z mozku do mozku jako virus z jednoho těla do druhého, šíří se populací prudce a nezadržitelně jako epidemie. Memetika je chápána jako sociální analogie imunologie
- toto pojetí memetiky ovlivnilo značně její terminologii (např. termíny infekční strategie, imunomem)
- analogie memu a infekčního činitele ovšem výrazně pokulhává

Teorie nakažlivých myšlenek

- opačný přístup je tzv. přístup genmetaforický. Tvrdí, že mem jako elementární informační jednotka kultury je analogický ke genu. Avšak gen s virem nelze ztotožňovat
- Virová informace „mluví“ stejným jazykem jako genetický kód, přesto je mezi nimi jasný rozdíl. S. Blackmore ho charakterizuje takto:

„Vir nazýváme virem, jakmile v zájmu své replikace olupuje o replikační zdroje jiný systém – a obyčejně tím olupovanému systému škodí. Jakmile nám začne sloužit, nazveme ho obvykle nějak jinak.“

Teorie nakažlivých myšlenek

- imunologie se zabývá studiem zákonitostí obranných reakcí organismů (proti různým mikrobům i virům) a má odlišné zaměření než genetika. Podobně nelze ztotožnit memetiku se sociální imunologií
- choroboplodní parazité jsou nezávislí na hostitelských organizmech, zatímco geny i memy řídí výstavbu hostitelských organismů. Memy se podílely na vzrůstu kapacity a stavbě lidského mozku

Teorie nakažlivých myšlenek

- způsob přenosu memů je příčinou záměny memů s viry.
 - genetická informace je přenášena vertikálně (z rodičů na děti).
 - memetická informace je přenášena vertikálně, diagonálně (mezi nepřímými příbuznými) a horizontálně. Horizontální přenos je typický právě pro fágy šířící se z těla do těla
- ve zdravé buňce existují extrachromosomální replikační jednotky – tzv. plasmidy. Ty se po aktivaci buňkou šíří horizontálním přenosem za využití konjunkce do dalších buněk. Mimochromosomální informace nevyužívá reprodukční lytické taktiky (rozkladu organismu). Není organismu škodlivá, ale prospěšná

Teorie nakažlivých myšlenek

- protože existují memy, které nám prokazatelně neškodí, nemůžeme memetickou teorii souhrnně označit jako teorii nakažlivých myšlenek
- horizontální přenos a multirodičovský původ neznamenaají neoddiskutovatelnou škodlivost
- díky memům vnímáme svět tak, jak ho vnímáme, skrz memy o něm přemýšlíme. Nejsou něčím cizím, co nás odkudsi zvnějšku ovládá, naopak jsou námi samotnými, jsou naším já. S. Blackmore považuje dokonce JÁ za nejzazší z memplexů – tzv. egoplex

Teorie nakažlivých myšlenek

- o nakažlivých memech můžeme mluvit pouze v těch případech, kdy jsme jimi ovládnuti **iracionálně**, kdy je přijímáme nekriticky, jsme jimi doslova posedlí, jako v případě popěvků, sloganů, částečně i módy

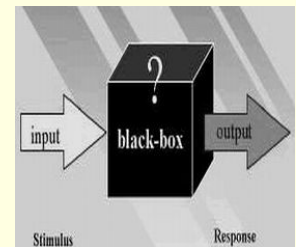
Statut memů jako mentálních entit

- memy jsou:
 - uloženy jen v kulturních artefaktech?
 - jsou materiálně skladovány pouze v lidském mozku?
 - mohou se nacházet mimo lidské bytosti?
- tyto otázky rozdělují tábor zastánců memetiky na dvě větve tzv. externalisty a internalisty

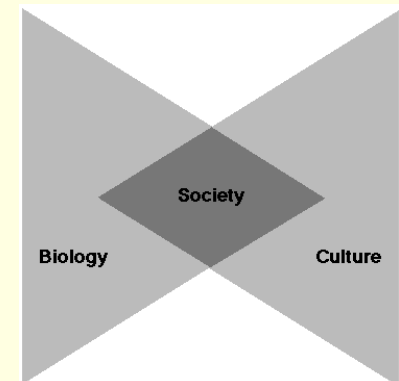
Behaviorální memetika

- za memy lze pokládat pouze pozorovatelné chování a jím produkováné hmotné artefakty
- mentálními entitami jako jsou ideje či víra, které nejsme schopni pozorovat → není třeba se zabírat
- behavioristická memetika nepopírá existenci psychologických rysů
- pro nepostižitelný charakter těchto rysů je však vylučuje z oblasti svého zájmu
- psychologické rysy jsou komponenty černé skříňky, komponenty, o kterých nelze smysluplně říci, že se mohou kopírovat

Behaviorální memetika

- William Benzon ve článku „Culture as an Evolutionary Arena“ :
 - přirovnává celou fyzickou kulturu k samotným replikátorům
 - vnitřní psychologické rysy podle něj představují fenotypické projevy fyzické kultury
 - „vnější“ memy se mohou volně mísit a diferencovat se ve stále komplexnější kulturu
 - mozek a jeho kognitivní kapacity zůstávají převážně stabilní

Behaviorální memetika

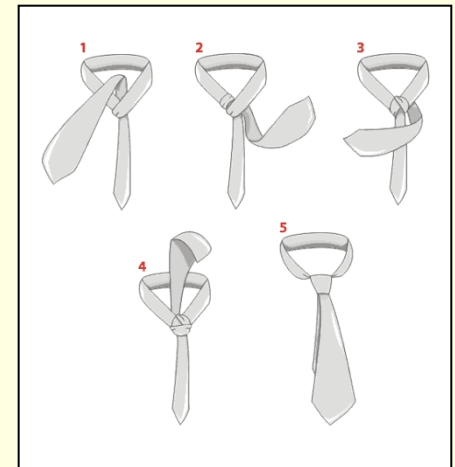
- převrací analogický vztah stabilní genotyp – proměnlivý fenotyp: zatímco memy se mění, jejich fenotypické příznaky zůstávají neměnné
- prosazování behavioristického přístupu k memetice souvisí se snahou dodat memetice vědecký status a zbavit ji mentalistických „pseudovědeckých“ spekulací
- pozorovatelné kulturní jevy se dají snáze kvantifikovat a mohou se tedy stát základem pro populační memetiku, narozdíl od memů chápaných jako mentální entity

Behaviorální memetika

- mentální entity nelze spolehlivě přiřadit jednotlivcům - nejsme schopni identifikovat je v mozku, „do hlav“ nahlédnout nelze
- nelze vytvořit memové frekvence vyjadřující procento jedinců z populace, kteří hostí či nehostí daný mem
- nejasný vztah mezi kulturní informací a její manifestací ve vnějším světě vede k přijetí behavioristického (externalistického) postoje
- příklad: Na banketu je 100 lidí s kravatou vázanou Windsorovým uzlem. Jaká je memová frekvence nositelů memu pro Winsdorův uzel?

Behaviorální memetika

- cíl: chceme objektivně identifikovat internalistický (mentální) mem. Jediný v současnosti schůdný způsob je nepřímo odvodit existenci memu z jeho projevu
- internalisti: mem pro vázání uzlu hostí všech sto lidí
- pochybnost: je klidně možné, že všem uvázal uzel na kravatě pouze jediný člověk, ostatní uzel vázat neumějí. To vede k výrazné chybě v hodnotě memové frekvence
- externalisti: pokud budeme považovat za mem samotný Windsorův uzel (fyzický replikátor), přesnému určení kulturního stavu skupiny ve formě hodnoty memové frekvence nic nebrání

Behaviorální memetika

- Derek Gatherer:
 - memy jsou kulturní entity, které **nepatří** žádnému jedinci ani na žádném jedinci neparazitují
 - behaviorální memetika zpochybňuje, že memetika je věda studující šíření víry, jak tvrdí Aaron Lynch
 - víra jako mentální událost nemůže být přenášena, informace a víra nejsou stejným druhem věcí

Behaviorální memetika

- víra je událost, ke které může dojít až po přenosu informace, získané informaci buď uvěřím nebo ne, sama víra přímo přenositelná není
- takto je zpochybněn Lynchův koncept mnemonů, paměťových abstrakcí vyjadřujících „víru v x“

Kognitivní memetika

- podobně jako behaviorální memetika nepopírá existenci memů uvnitř mozku, pouze je vylučuje z oblasti vědeckého zájmu, ani kognitivní memetika nepopírá existenci kulturních replikátorů ve formě artefaktů
- Aaron Lynch
 - navrhuje novou vědeckou disciplínu – replikoniku, která by se měla zabývat všeobecnou replikátorovou teorií
 - v rámci ní jsou zkoumány i replikující se artefakty
 - artefakty nejsou memy a ani je neobsahují

Kognitivní memetika

- je třeba rozlišit mezi replikátory skladovanými v mozku a replikátory artefaktuálními. Jen ty druhé jsou předmětem studia memetiky
- někteří zastánci interních memů (např. D. Dennett) přiznávají memovou podstatu i lidským artefaktům
- př.: díky získání či pozorování nového druhu výrobku, např. kola, může řemeslník pojmout ideu tohoto výrobku a vytvořit pak podle ní výrobek nový

Kognitivní memetika

- proti argumentům behaviorální memetiky staví zastánci kognitivní memetiky tyto protiargumenty:
 - předpoklad intencionálního postoje zvyšuje prediktivní sílu pozorovatelných fenoménů
 - nememetické výzkumy mohou vytvořit stejné předpovědi jako behaviorální memetika bez využití selekcionistických postupů. Tím je zpochybněn přínos behaviorální memetiky

Kognitivní memetika

- počet kopií artefaktů nemusí vypovídat nic o změnách ve společnosti a o evoluci kultury. Počet výtisků odborné knihy neurčuje nakolik bude ovlivněn vývoj vědy a je tedy irelevantní narozdíl od počtu lidí, kteří knihu čtou a rozumí jí
- kulturní entity nemají žádný význam bez odkazu na mozkové entity. Artefakty jsou replikovány až potom, co se staly předmětem myšlení
- měření interních memů nepřímou cestou za využití již existujících technik (užívaných např. v psychologii) je dostatečně validní

Informační argument pro kognitivní memetiku

- pokud chceme studovat kulturní evoluci, musíme si uvědomit, že mem je replikující se informace. Selektce a variace musí probíhat na informační entitě, informačním vzoru bez které by o evoluci nebylo možné mluvit
- ačkoli jsou artefakty informačně strukturovány, obsahují jiný typ informace, než nervový systém

Informační argument pro kognitivní memetiku

- organizační struktura materiálních artefaktů představuje tzv. fyzikální informaci
- fyzikální informace materiálních artefaktů má ve srovnání s fyzikální informací běžných přírodních struktur mnohem větší informační obsah. Uspořádává pomocí lidské práce struktury přírodní do kulturně-datových struktur. Nicméně artificiální strukturní i přírodní strukturní informace je stejného druhu

Informační argument pro kognitivní memetiku

- neuronální informace jsou kódovány v biologických strukturách mnohonásobně diferencovanějších a komplexnějších, jejichž organizace je uzpůsobena k efektivní transformaci energie na informaci (přemýšlení)
- fyzikální systémy včetně artefaktů mohou evolvovat pouze díky disipativně-termodynamickým procesům. Ty nezaručují trvalý vzrůst organizovanosti a nejsou jištěny proti destruktivním entropickým procesům. Proto na ně nemůžeme pohlížet jako na systémy, které by podléhaly přírodnímu výběru

Informační argument pro kognitivní memetiku

- neuronální struktury jsou před rozkladnými procesy chráněny, mohou se vyvíjet díky sebereprodukci (informačnímu zpracování) a mohou se tedy stávat předmětem přírodního výběru
- jelikož artefakty neobsahují sebereplikující se informace, jež by podléhaly variaci ani se nebrání působení entropizujících vlastností svého okolí nárůstem organizovanosti, nemohou být pokládány za memy

virální memetika

*kognitivní
memetika*

*behaviorální
memetika*

genmetaforická memetika

